Тетяна Шатіна

НАРОДНА ГРА У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Рівень нових технологій у навчанні і виховання на сучасному етапі розвитку освіти зумовлений соціальними замовленням суспільства школі, пов'язаним з необхідністю формування засобами мистецтва естетично і емоційно розвиненої творчої висококультурної особистості. Провідне місце у житті дошкільнят і молодших школярів займає народна гра. Нова редакція програми виховання дітей дошкільного віку «Малятко» містить розділ «Народні ігри», який, за словами авторів, є своєрідною «малою академією» народознавства, що старанно зберігала і передала дошкільнятам 3-го тисячоліття попередній багатовіковий досвід ігор, забав, розваг [1, 54]. Програмами для загальноосвітніх шкіл також передбачене вивчення школярами 1–4 класів народних ігор, малих фольклорних форм, що їх супроводжують, у курсах мови, читання, інтегрованого курсу «Я і Україна» тощо. І це не випадково. Адже відомим для всіх педагогів і дитячих психологів є той факт, що гра – природний супутник життя дитини, джерело радісних емоцій зі значною виховною силою [1, 204]. Народні рухливі ігри є традиційним засобом педагогіки. Вони є невід'ємною частиною інтернаціонального, художнього й фізичного виховання дошкільників і молодших школярів. Радість руху сполучається з духовним збагаченням дітей. У них формується стійке, зацікавлене, поважне ставлення до культури рідної країни, створюється емоційно позитивна основа для розвитку патріотичних почуттів: любові й відданості Батьківщині.

Незабутні враження дає дітям знайомство з особливостями життя інших народів СНД і далекого зарубіжжя. Останнім часом спостерігається інтенсивне взаємопроникнення національних культур, що пов'язане з територіальним переміщенням людей різних професій.

Діти різних національностей, відвідуючи дитячі сади й школи, повсякденно спілкуються, розповідають казки, малюють, грають у різні ігри, співають і танцюють, вносячи у свою діяльність елементи національної культури. Педагог допомагає дошкільникам й учням 1–4 класів зрозуміти, що людей різних національностей об'єднує любов до країни, інтерес до її багатонаціональної культури [2, 102]. Це знаходить висвітлення в народних піснях, сказаннях, рухах танцю й гри. За змістом всі народні ігри класично лаконічні, виразні й доступні дитині. Вони викликають активну роботу думки, сприяють розширенню кругозору, уточненню понять про навколишній світ, удосконалюванню всіх психічних процесів, стимулюють перехід дитячого організму до більш високого-рівня розвитку. Саме тому гра визнана провідною діяльністю дитини-дошкільника й школяра-учня початкових класів. Всі свої життєві враження

й переживання малята відтворюють в умовно-ігровій формі, що сприяє конкретному перевтіленню в образ.

Ігрова ситуація захоплює й виховує дитину, а діалоги, що зустрічаються в деяких іграх та безпосередньо характеризують персонажів й їхні дії, необхідно вміло підкреслити в образі, що вимагає від дітей активної розумової діяльності. В іграх, що не мають сюжету й побудовані лише на певних ігрових завданнях, також багато пізнавального матеріалу, що сприяє розширенню сенсорної сфери дитини, розвитку її мислення й самостійності дій [2, 85].

Значне виховне значення закладене в правилах гри. Вони визначають весь хід гри, регулюють дії й поведінку дітей, їхні взаємини, сприяють формуванню волі, тобто вони забезпечують умови, у межах яких дитина не може не виявити якості, які в ній виховують.

Гра вимагає уваги, витримки, кмітливості й спритності, уміння орієнтуватися в просторі, прояву почуття колективізму, злагодженості дій, взаємодопомоги, відповідальності, сміливості, спритності [3, 45].

У народних іграх багато гумору, жартів, запалу, що є характерним для змагання. Крім лічилок, існують і жеребкування, які також створюють емоційний настрій і захоплюють самим процесом гри. Вони застосовуються втих випадках, коли дітям необхідно розподілитися на команди. Народний фольклор усно передається від покоління до покоління й ніколи не старіє. Основною умовою успішного впровадження народних ігор у життя дошкільників і молодших школярів завжди було й залишається глибоке знання й вільне володіння педагогом значним ігровим репертуаром, а також методикою педагогічного керівництва. Вихователь (учитель), творчо використовуючи гру як емоційно-образний засіб впливу на дітей, пробуджує у них інтерес, уяву, домагаючись активного виконання ігрових дій [3, 84].

Сюжетну народну гру можна пояснювати по-різному. Наприклад, вчитель попередньо розповідає про життя того народу, в чию гру всі будуть грати, демонструє ілюстрації, предмети побуту й мистецтва, зацікавлює національними звичаями, фольклором.

Педагогові необхідно пам’ятати, що головне його завдання полягає в тому, щоб навчити дітей грати активно й самостійно. Тільки в цьому випадку вони привчаються самі в будь-якій ігровій ситуації регулювати ступінь уваги й м’язової напруги, пристосовуватися до умов, що змінюються, до навколишнього середовища, знаходити вихід із критичного положення, швидко приймати рішення і втілювати його на практиці, виявляти ініціативу, тобто здобувати важливі якості, необхідні їм у майбутньому житті.

Отже, народні ігри в комплексі з іншими виховними засобами являють собою основу початкового етапу формування гармонійно розвинутої, активної особистості, що поєднує в собі духовне багатство, моральну чистоту й фізичну досконалість. Працюючи з дітьми, педагогові

необхідно пам’ятати, що враження дитинства глибокі і залишаються в пам’яті дорослої людини. Вони утворюють фундамент для розвитку її моральних почуттів, свідомості й подальшого прояву їх у суспільне корисній і творчій діяльності.

Отже, шановні педагоги, грайтеся зі своїми вихованцями і пам’ятайте слова класика: «З дітей, що не награлися, виростають нещасливі дорослі».

Список використаних джерел:

1. Артемова Л. В. «Театр і гра». Вдома, у дитячому садку, в школі / Л. В. Артемова : [Пер. з рос. – 2 вид.]. – К. : Томіріс, 2002. – 291 с.
2. Комисарова Л. Н., Костина З. П. Наглядньїе средства в музьїкальном воспитании дошкольников : Пособие для воспитателей и муз. руководителей дет. садов. – М. : Просвещение, 1986. – 144 с.
3. Народні ігри. Для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку / Упоряд. Ю. Є. Бардакова. – Х. : Вид. група «Основа», 2007. – 96 с.